

me se, da je zakonodajalec to prepoved predpisal v prepričanju, da se morajo otroci šolati do 14. leta. Tu se je hotelo doseči dvoje: prvič onemogočiti uporabljanje otrok za težka fizična dela prej, nego se telesno v zadostni meri ne okrepijo, drugič, da dobijo otroci tudi zadostno duhovno podlago, da bi potem mogli tudi gospodarska dela mnogo lažje vršiti in dosežati večje uspehe.

Poglejmo kako izgleda stvar v praksi. Po statističnih podatkih iz leta 1932, je znašalo število v četrti razred osnovne šole vpisanih učencev 235.627. Koliko od teh ni moglo dovršiti četrtega razreda, nam ni znano. Ako vzamemo 20%, tedaj ostane še vedno 188.502 učenca, ki so si pridobili pogoje za prestop v višjo narodno šolo, meščansko šolo ali kako srednjo šolo.

V prihodnjem letu se je vpisalo v prvi razred višjih narodnih šol, meščanskih in srednjih šol le 98.783 učencev iz česar se lahko sklepa, da je najmanj 89.719 otrok iz tega leta ostalo samo s štirimi razredi osnovne šole. Kaj so počeli ti otroci? Stopiti kot vajenci v kako obrt niso mogli, ker je po zakonu o zaščiti delavcev prepovedano pred 14. letom delati v gospodarskih podjetjih, a ko so dovršili 4. razred osnovne šole, niso mogli imeti več nego 12 let. Po vsem tem ostaja približno 50% otrok z najnižjo in za današnje razmere skrajno nezadostno šolsko izobrazbo.

Pri vsem tem nastaja novo vprašanje in to je: kaj delajo ti otroci do dovršitve 14. leta? V kolikor so to vaški otroci, ostajajo do-

ma in pomagajo pri domačem gospodarstvu; to vsaj v socialnem pogledu nekoliko olajšuje težko. Ako so pa otroci delavcev in drugih siromašnih staršev, tedaj zapadejo v brezposelnost ali pa morajo predčasno na delo in se s tem pregreše proti pozitivnemu zakonu, in ker gredo predčasno, to je dokler niso niti telesno niti duševno dovolj razviti, na delo, pa lahko zelo kvarno vpliva na njihov duševni razvoj.

S prezgodnjim vstopom otrok v gospodarska podjetja, nastaja za današnje razmere še posebna specifično škodljiva družvena posledica. Pomnožuje se armada delavcev, ki potiskajo starejše delavce iz delavnic, kar povzroča še težje družvene razmere.

Iz teh razlogov je na aneškem delavska vlada že leta 1926. izdelala zakonski načrt, da se šolanje otrok podaljša najmanj do dovršenega 16. leta in se na zahodu vedno bolj tudi v drugih državah pojavlja zahteva, da se splošno obvezno šolanje podaljša do dovršenega 16. leta. To prihaja odtod, ker se opaža, da odkar je nastopila gospodarska kriza, uporabljajo podjetja pri delu čedalje bolj otroke, a zrele delavce odpuščajo. Neka angleška statistika izkazuje za mladino pod 18. leti naslednje odstotke brezposelnih: od 14 letnih dečkov 17,9%, od deklic 21,9%, od 15 letnih dečkov 9,6%, deklic 11,9%, od 16 letnih fantov 25,2%, deklet 24,8%; od 17 letnih fantov 47,3%, deklet 41,4%. Iz tega izhaja, da so 15 letni otroci najbolj zaposleni, a 17 letni najmanjše. Ne bi bilo brezpomeno, če bi se tudi pri nas izvršila slična statistika. (Dalje prih.)

Fleretovo ali Widrovo berilo

Članek sem prav za prav bil že napisal v začetku šolskega leta. Ko sem nato slišal, da je Widrova »Prva čitanka« že pošla, sem ga, kot nevažnega, pridržal. V zadnjem Tovarišu pa čitam, da se je nekje pri slučajnostih sklenilo, poprositi Učiteljsko tiskarno, da založi v novi, četudi skrčeni nakladi Widrovo »Prvo čitanko«. Besedi četudi in skrčeni sem podčrtal jaz. Najbrž nisem bil edini, ki sem se temu čudil. Zdi se mi torej vseeno potreben glas iz množice. Vzrok, da ljudje nimajo denarja za nove čitanke, ko so še nekateri stare v zalogi, ne upravičuje take želje po obnovi Widrove čitanke. Moje mnenje je — seveda ne dajem poudarka na moje — da je proti stremljenju nove šole, ki vendar ni kaprica kakoga prenapetega šolnika, ampak zahteva našega časa, utemeljena po najboljših dušeslovcih, vzgojeslovcih in metodikih, ako vedno in vedno zahajamo na stare tere, namesto da korakamo vstric z današnjo dobo. Ne le tesno ob strani, ampak spredaj bi morala hoditi šola. Seveda je razumljivo, da je po shojeni cesti lažje stopati nego po navno nasuti. Smo pač tudi ljudje in zaradi tega ravno tako vdani komodnostim in dr. lastnostim, ki so vselej ovira slehernemu napredu. Toda, da bi zdajle še naprej hodili po ovinkastih poteh, ko imamo novo bližnjico, je vsekakor nerazumljivo. Razen tega se je pisatelj »Naše prve knjige« in ilustrator tako zelo potrudil, upoštevajoč pedagoško-didaktično znanstveno utemeljitev pri svoji na novo uvedeni metodi ob sestavi knjige za elementarni razred, da bi bilo omalovaževanje njegovega truda za razvoj naše slovenske šole, če bi pričeli uvajati Widrovo ali Majcenovo čitanko. V »Popotniku«, »Slovenskem Učitelju« in v »Tovarišu« so že mnogo pisali o Fleretovi čitanki, zanjo in proti njej. Pustimo nedostatke! Kadar bo kdo napisal vseh nedostatkov prosto učno knjigo, potem tako smemo reči: zbogom napredek! Boljše knjige pa bodo še vedno pisali. In vsak, razen onih, ki jim publikacije Slovenske šolske matice leže nerazrezane in neprebrane po policah in

naši pedagoški listi še v ovojih, mora priznati, da je Fleretova knjiga boljša, ker je princip, po katerem je sestavljena, izšel iz prilagoditve našemu otroku, dočim so čitanke starejših metod otroka prezrle. Nekaj pa je pri teh novih čitankah, da se namreč mora učitelj elementarnega razreda bolj živeti v otroka in v delo, ter sili učitelja k večji iznajdljivosti.

Ugovori kakor: Starši ne bodo zadovoljni! Ves pouk se z uvedbo te čitanke predrugačil! To je igračkanje! Tako čitanko lahko uporablja mestna šola s 25 elementarci, ne pa na kmetih z 80 učenci! Ob koncu leta ne bodo znali pisati! Če uvedem to čitanko, ne garantiram za uspeh! — bodo zginjili kakor led po soncu, ki ga, razigranega in smehljajočega, prinese pouk po Fleretovi čitanki. Vsaj potrdi se lahko vsak — Čarati pa seve tudi po njej ne moremo. Lastno vzvičanje v to metodo, podprto z izkustvi Pibrovčevimi v knjigi »Osnovni razred«, Bregantovim »Elementarni razred«, morda še z Langer-Legrinovo knjigo »Handbuch für den Anfangsunterricht I. in II. Band« ter poleg tozadevnih člankov v naših listih še Fleretovo »Navodilo k vaši prvi knjigi«, bo prineslo najlepše uspehe.

Starejši učitelji-praktiki elementarnega razreda, kateri že odhajajo v penzijo, so potrdili da je bilo ne le otrokom, ampak njim samim poučevanje po Fleretovi čitanki veselo doživetje. Omenili so nieno lepo izvedeno koncentracijo, ki lajša in obogati stvarni pouk, enostavno in naravno podajanje, pri katerem moremo uporabljati polno cenjenih tiskanih in naprej do velike in male pisane črke. Torej nikaka apokalipsa, ampak vse silno preprosto, iz risanja v pisanje.

O vsem tem pri Widrovi čitanki ne moremo reči. S tem pa ni izrečena obsodba nad Widrovo čitanko. Bilo bi to absurdno in neaktivo. Toda izživela se je, ne ustreza več

smerem, rekel bi, v novem šolskem obratu. Stvorila je svojo dolžnost. Umakniti se mora novim stremljenjem. Treba je vendar odločno povedati tudi iz merodajnega mesta, da se uvede obvezno povsed Fleretova »Naša prva knjiga«, ki je zaenkrat naša najboljša učna knjiga za elementarni razred.

Iz prakse bi še svetovalo, da se naj, razen pri ogledovanju in pri obravnavi slik v »Moji prvi knjigi«, kolikor mogoče malo uporabi knjiga, vsaj prva dva do tri mesece. Shranimo jih v šoli, ker jih otroci doma prehitro zdelajo. Priporočljivo bi bilo, da naroči vsaka šola vsaj Fromovo veliko stavnico, prav za prav le črke, ki so posebej umišljene za izvajanje čitanja po novi metodi. S to stavnico, ki si jo lahko naredi vsaka šola tudi sama oz. jo more naročiti tudi pri Učiteljski tiskarni, moremo izvesti zelo potrebne vaje v sestavljanju in v čitanju besed in stavkov iz stvarnega pouka, ki postaja s tem bolj živahen.

Upam, da do ostrejšje borbe med Fleretisti in Widristi ne bo prišlo več in bomo odločno stopili na novo pot za napredek naše šole. A. K.

Splošne vesti

STALEŽ ŠOLSTVA IN UČITELJSTVA V DRAVSKI BANOVINI.

Banovinska zaloga šolskih knjig in učil v Ljubljani je založila priročno urejen »Stalež šolstva in učiteljskega ter kulturnih ustanov v dravski banovini«, ki ga niso pogrešali le šolniki, temveč vsi, ki imajo količkanj stika in poslovnih zvez s šolo in občino. Zadnji stalež, ki je bil izšel l. 1928, je bil že povsem odslužil ker so se medtem razmere na šolah skorodaj povsod v veliki meri izpremenile.

Novi stalež je praktično urejen. Razdeljen v poglavja po kategorijah šol, našteva vse učne osebe na posameznih šolah ter označuje pogoje za sprejem v šolo in opombe glede možnosti nadaljnje strokovne izobrazbe absolventov posameznih šol.

Najobširnejši je del, ki obravnava narodno šolo. Razdeljen je po srezih. Pri krajih je navedena nadmorska višina, število prebivalcev, leto ustanovitve šole, oddaljenost od železniške postaje, možnosti zvez, obstoječe gospodarsko-prosvetne ustanove, imena in osebni podatki učiteljskega ter imena predsednikov občin in župnikov tako, da je iz staleža razvidna tudi kulturna višina posameznih šolskih občin.

Seznam šol in osebni imenik omogočata hitrejšo orientacijo.

Stalež obsega 308 strani in stane 68 Din. Ta praktični in podrobni pregled šolstva in učnih oseb bo neobhodna priročna knjiga vsaki šoli, trgovskemu podjetjem in občinskim uradom. Dokler traja zaloga — ki je omejena — sprejema naročila »Banovinska zaloga šolskih knjig in učil v Ljubljani«.

Solska upraviteljstva in krajevni šolski odbori, ki ste najbolj zainteresirani, naročite »Stalež« čim prej, ker zaloga ni velika.

Modno suktnjo

iz kvalitetnega dubla, prvovrstno izdelano, v gladkih in diagonalnih vzorcih — kupite za

Din 590,- pri **FRAN LUKIČ** STRITARJEVA ULICA Velika izbira!

— V petek 21. decembra bo v šolskem radiu oddaja »O božičnih narodnih običajih in šegah.« Prosimo tovariše, ki poznajo dobro

† Šolski ravnatelj Aleksander Lunaček

Luč sveta je zagledal 8. decembra 1864. v Travniku pri Loškem potoku. Osnovno šolo je posejal v Idriji, gimnazij v Kočevju, učiteljske v Ljubljani. Komaj 20 let star, je postal učitelj. Prvo njegovo mesto je bilo v Srednji vasi v Bohinju. Tu je bil 3 leta. Vse svoje moči je posvetil učiteljskemu stanu. Globoko se je zavedal, da ni delo učitelja samo med šolskimi stenami, ampak v narodu po vseh razpoložljivih močeh na kulturno-prosvetnem in gospodarskem polju.

Nato je bil premeščen na Trebelno, kjer je služboval 9 let. Tu se je tudi poročil l. 1889. Razširil je lepo slovensko pesem in bil desna roka tedanjemu predsedniku občine. Trebeljani se ga še danes hvaležno spominjajo.

Leta 1896. je nastopil svoje tretje in zadnje službeno mesto v Št. Rupertu, kjer je bil upravitelj šole celih 30 let. Kmalu po svojem

prihodu je ustanovil »Bralno društvo«, pomežne je ustanovil, oziroma bil soustanovitelj »Ciril-Methodove podružnice« (l. 1910.), društva »Sokola« (1919.), »Čebelarske podružnice« (l. 1919.), in »Sadjarske in vrtnarske podružnice« (1926. l.). Od ustanovitve je bil podstarosta »Sokola«, predsednik »Sadjarske in vrtnarske podružnice« ter »Čebelarske podružnice«. 20 let je bil knjigovodja pri »Mirnski zadruzi« in »Kmetijski podružnici«, ki še danes slavi kot največja in najdelavnejša v banovini. Dolgo vrsto let je upravljal tudi blagajniške posle v graščini Rakovnik. Poleg vsega tega izvensolskega dela je bil skozi vsa leta odličan učitelj in vzgojitelj, vzoren predstojnik podrejenemu učiteljsstvu ter iskren tovariš.

V našem srezu je bil 39 let in ni ga bilo zborovanja, da bi on ne predaval, ali se oglašil k besedi. Še po svoji upokojitvi 1926. l. se je večkrat oglašil, če ne osebno pa pismeno ter podajal upoštevanja vredna navodila in nasvete. Učiteljsko društvo ga je imenovalo za častnega člana, višje šolske oblasti pa so mu v znak priznanja na kulturno-prosvetnem polju podelile devetero pohval, od Nj. Veličanstva kralja Aleksandra I. Zedinitelja pa je prejel visoko odlikovanje reda sv. Save.

Dragi tovariš! Kaj Ti pa bomo mi poklonili, ki smo od Tvojega plodnostnega, požrtvovalnega delovanja uživali največ sadov? Tu pri odprtem grobu prosimo Vsemogočnega, da Te On poplača, ko mi ne moremo; od nas pa prejmi zagotovilo, da se bomo hvaležno spominjali Tvojih lepih del in navodil, se po njih ravnali v blagor in sprihodni mladine in naroda in za ugled šole ter stanu.

Ko se od Tebe poslavljamo, se poslavljamo od Tebe Tvoj ožji družinski krog, blaga gošpa od svojega ljubljenelega soproga, dragi sinovi od svojega skrbnega očeta, tovariši od svojega vodje, učenci od vzglednega, odličnega svojega učitelja in vzgojitelja, Sokoli od svojega vzornega brata! Sprejmi spoštovani prijatelj, vodnik in tovariš srčno zahvalo za ves Tvoj trud in delo ter poslednji prijatelj-

ski, bratski in tovariški pozdrav: Zdravo — Z Bogom!

Pošivaj v miru! Naj Ti bo domača zemlja, ki si jo rahljal z vso ljubeznijo, lahka. Naj Ti šume vrhovi sadnih dreves po naših vrtovih, ki si jih gojil z vso ljubeznijo, vedno uspravanko in trosijo leto za letom cvetje na Tvojo gomilo.

Praški učitelji na koncertni turneji po Holandskem

Pevski zbor naših praških tovarišev je gotovo najbolj elitna pevška družina ne samo Evrope, temveč vsega sveta. Za nje ne velja znani izrek »Inter arma silent musae« ali kakor bi ga prinesel v naše današnje prilike: »Križa davi umetnost, umetnike in ovira njih polot.« V dokaz, da so naši praški tovariši-pevci izvezli iz okvira tega pravila, dokazuje njih pestra družvena kronika. V lanskem »Učiteljskem tovarišu« sem seznanil naše bralce z njihovo uspešno koncertno turnejo po vroči Španiji. Prepotovali so jo točno po programu kljub temu, da so nam v istem času novinarske agencije poročale o burnih španskih puntih in štrajkih, ki so pretresali to vročo deželo. Našim Pražanom pa niso delali kljub razbeljenim domačim zadevam nikoder in nikjer nikakih neprilik, temveč so gostje z močjo svoje pesmi krotili nemirne duhove in so se obloženi s kopico lavorik vrnili kakor zmagovalci v domovino.

Prav te dni pa potujejo naši češkoslovaški drugi spet po Evropi in sicer to pot po Holandski. Praški učiteljski pevci so članom našega UPZ v najprijaznejšem spominu iz časov ko so naši tovariši prepotovali njih bratsko republiko na prvi in edini inozemski pevski turneji. Vsi se spominjajo še od takrat ljubeznivih tovarišev zlasti markantne umetniške osebnosti njih dirigenta tov. Metoda Doležala, predsednika zbora šol, upravitelja tov. Jindřicha Stupko, tajnika tov. Fra-

Poročilo

blagajne Jugoslovenskega učiteljskega združenja — Beograd.

I. Za vence položen na oder Viteškemu kralju Aleksandru I. Zedinitelju so darovala učit. društva: Kozje 50 Din, Brčko-Milna 47 Din, Kamnik 131 Din, Mlavsko-Petrovac Požarevački 43 Din, Ruma 100 Din, Ormož 60 Din, Gornji Grad-Rečica 42 Din, Mostar 100 Din, Travina 29 Din, Brežice-Kapele-Dobova 103 Din, Učitelji osnovne šole »Kraljeviča Andreja« v Zemunu 10 Din, skupaj 715 Din. Prej objavljeno 1641 Din, skupaj 2356 Din.

II. Za Socialni fond Viteškega kralja Aleksandra I. Zedinitelja so dali: Osnovna šola »Kraljice Marije« v Zemunu — zbirka učiteljev in otrok šole 1000 Din. Prej objavljeno 4015 Din. Skupaj 5015 Din.

Opomba. Blagajna objavlja samo one darove in vloge, ki so vplačane. Učiteljska društva prosimo, da čim prej pošljejo nabrane zneske po ček. račun št. 53.051

te običaje pri nas po deželi, da se prijaviyo za to oddajo.

— Gg. poverjenike Slovenske šolske Matice opozarja odbor, da je podaljšal termin za nabiranje članov do 15. decembra, ker se doslej radi globoke žalosti niso vršila zborovanja učiteljskih sreskih društev. Obenem pa prosimo vse gg. poverjenike, da nam do tega termina res pošljejo sezname članov, da nam bo potem mogoče določiti naklado za naše publikacije. Z letošnjimi zanimivimi publikacijami nam bo pač mogoče pridobiti v naš krog vsakega učitelja in tako še povečati število naših članov. — Odbor.

— Prehrana-kuhanje. Tovarišice, ki poučujejo v gospodinjsko-nadaljavnihih šolah, ne zamudite naročiti priročne knjižice »Prehrana-kuhanje«. Zaloga je že pičila. Naroča se pri tov. Mariji Pleškovi na Vrhniki.

— Sekcija Podmladka Jadranske straže prosi vsa šolska upraviteljstva in vse bratske Podmladke, naj z dopisnico nujno kratko poročajo o številu članov PJS v tekočem letu ter o zadnjem običnem zboru PJS na svojem zavodu. Društveni koledar »Naš mornar« je bil na šole že poslan. Vsaka šola in vsak Podmladek bi moral imeti ta koledar, ki je zaradi svoje vsestranske zanimivosti iz pomorskega življenja za nas nekaj novega, poučnega in potrebneega. Nova naročila se še sprejemajo.

— »Naš val«. Za radio: »Naš val« nas seznanja in uvaja v program naše oddajne postaje, ki prinaša aktualno radijsko tehniko, zanimive beležke o radiofoniji iz vseh delov sveta, slike v radiu nastopajočih predavateljev in glasbenikov, lekcije tujih jezikov, ki se poučujejo v ljubljanskem radiu in — kar nima nobena naša revija — izčrpen program vseh važnih radijskih postaj v slovenskem jeziku. Za gledališče in ljudske odre: poročila iz naših narodnih gledališč in ljudskih odrov, praktične članke za podelželske odre in izvirno slovensko noviteto — veseloigro »Kmečki teater«, ki bo gotovo v kratkem šla po vseh naših odrih. Za film: pregled svetovne filmske produkcije, slike iz filmskih ateljejev in filmskih igralcev. Za modo: stalno tedensko modno prilogo z bogatimi ilustracijami, katero urejuje naš dunajski modni referent Willi Ungar. Poleg vsega tega pa prinaša »Naš val« stalen beležničen del s prispevki najboljših slovenskih pisateljev in pripovednikov. Mesecna naročina znaša 12 Din. Radijska tedenska revija »Naš val«, Ljubljana, Velesejem.

na Kofineka in druge, ki so se najljubeznivejše potrudili, da so bili dnevi, preživeti v Pragi, taki, kakor so možni le med brati. Do potankosti so znali pripraviti ves program za naše udobno bivanje. Takrat smo občudovali njihovo dovršeno organizacijo. Na vse in vsakogar so mislili. V znak bratske zahvale je naš UPZ imenoval bratski pevski zbor in njihove glavne funkcionarje za častne člane našega UPZ.

Sposobnost zborovega vodstva pa je prišla do veljave tudi te dni, ko so praški učitelji prestopili spet vnovič meje domovine ter se napolili v daljno Holandsko.

S Holandsko vežejo Čehoslovake že zdavnaj kulturne vezi. Tam je preživel del svojega življenja eden prvih in največjih šolskih reformatorjev Jan Amos Komensky. Praške učitelje je povabil h gostovanju predsednik holandske učiteljske organizacije de Vries, ki se je mudil v zadnjih velikih šolskih počitnicah v Pragi na mednarodnem učiteljskem kongresu, kjer je zastopal nizozensko učiteljsko. Mimogrede omenjam, da se je letošnjega praškega mednarodnega učiteljskega kongresa udeležil kot delegat JUU in predstavnik jugoslovenskega učiteljskega tov. Metod Kumelj, tajnik naše banovinske sekcije JUU, kar je v naši kroniki prvi primer, da je zastopal jugoslovensko učiteljsko delegat izven centrale in celo iz dravske banovine. Praški kongres pa se je vršil še pred beogradskega glavno skupščino.

Iz poročil, ki jih je dostavljala praškim listom stalni novinarski ataše zbora, posemam o krasnih umetniških uspehih, ki jih žanjejo praški učitelji po Holandiji. Casopisi so polni pohval, pevce obsipavajo povsod s cvetjem, vse holandske časopisje govori o njih in o CSR, ki ima take simove, da osvajajo s pesmijo in s svojo umetnostjo srca vsega sveta. In v CSR so hvaležni svojim učiteljem za te upehe, saj vedo, da ima taka posrečena koncertna turneja več uspeha kakor ducat diplomatskih prizadevanj in potov.